

Ruhun mahiyeti

Halil Bey “Ruh nedir? Ruhun mahiyeti hakkında bilgi verebilir misiniz? Kur’ân, Cebrail için genelde ‘Ruh, Rûh’ul-Kudüs, Rûh’ul-Emin” isimlerini kullanıyor. Cebrail sanki melekten farklı bir varlıkmiş gibi bir izlenim doğuyor. Cebrail melek midir, değil midir?”

İnsanoğlunun asırlardır çözemediği problemlerden birisi de, ruhun varlığı ve mahiyetinin ne olduğu meselesidir. Hakikaten ruh nedir? Nasıl oluyor ki, ruh çıkınca insan ölmüş oluyor; ruh çıkmayınca hayat devam ediyor. Nasıl oluyor ki, ruhlar, insan öldükten sonra da yaşıyor; beden toprak olmaya yüz tuttuğunda, ruh iyi veya kötü, acı veya tatlı kendi serüvenini tatmaya devam ediyor. Nasıl oluyor ki, bedenimizde ruh varken acı, tatlı, lezzet, gam, keder, hüzn, sevinç, gurur, sevgi, öfke, riyâ envâ-i çeşit duygularla örülmüş olan varlığımız; ruh çıktığında câmid, hissiz, duygusuz, tepkisiz ve sessiz oluveriyor? Gören gözlerimiz neden donup kalıyor? İşiten kulaklarımıza ne oluyor ki, algılamıyor? Koku alan burnumuz neden hissizleşiyor? Duygu dolu bedenimiz dokununca neden cevap vermiyor? Konuşan dilimiz niçin susuyor? Bize ne oluyor ki, az önce acı tatlı birlikte olduğumuz hane halkı ile artık irtibatımız kesilmiş?

Ruhun ne olduğu Resûlullah Efendimiz’e de (asm) sorulmuş; Allah Resulü (asm) soruyu vahye havale etmiş ve Cenâb-ı Hak’tan şu vahiy gelmiştir: “Sana ruhtan sorarlar. De ki: ‘Ruh Rabb’imin emrindedir. Size o ilimden ancak az bir şey verilmiştir.’”¹

Bu âyeti tefsîr eden Bedüzzaman Hazretleri (ra) ruhu şöyle tanımlıyor: “Rûh; zîhayat, zîşuur, nûrânî, vücûd-u haricî giydirilmiş, câmî, hakîkattar, külliyyet kesb etmeye müstaid bir kânun-u emrîdir”² der.

Tanımdan yürümeye çalışalım: Rûh hayat sahibidir. Rûh şuur sahibidir. Rûh nûrânîdir. Rûha vücûd-u haricî giydirilmiştir. Yani, bu İlâhî emre, hâricî bir hüviyet ve mahiyet kazandırılmıştır, husûsî bir câmiyyet ve bütünlük verilmiştir. Burada, “haricî vücud” kavramı içinde meleklerin her birinin ayrı husûsiyeti hâiz olduğunu,

cinlerin her birinin müstakil mahiyetinin bulunduğunu ve insanların her birinin husûsî bir hüviyete sahip olduğunu anlamak mümkün. Ayrıca her bir insana dünyaya gelişinde giydirilen, dünyadan gidişinde soyulan ve Kıyâmet Günü tekrar giydirileceği vaad olunan vücut gömleğini bu “haricî vücud” kavramı içinde düşünmemelidir. Çünkü bu cismânî vücut ayrı bir lütuftur; dünyaya ve kıyâmete mahsus bir gömlektir; ölümle soyulduğunda rûh yine gılâf-ı lâtif ve beden-i misâlîsi içinde dünyâdan âlem-i berzâha ayrılır.³ Rûh câmidir; yâni, derinlik ve bütünlük sahibidir; geniştir, kapsamlıdır, Cenâb-ı Hakkın ekser isimlerine mazhardır, hadsiz lâtifeleri ve duyguları bünyesinde barındırır, bir küçük âlem gibidir, cismâniyetle birleştiğinde kâinatın bir fihristesi mahiyetindedir.⁴ Rûh hakîkattardır; yani varlığı doğrudan Allah’ın emrine dayanır; esbab-müsebbep ilişkisi olmadan her rûh doğrudan doğruya kendi Hâlık-ı Kerîm’inin, kendi Sâni-i Hakîm’inin emir ve irâdesinden gelmiştir. Hayal değildir. Rü’yâ değildir. Efsâne değildir. Mitolojik bir unsur değildir. Allah’ın emrine istinad eden hakîkî bir vücuda ve varlığa sahiptir. Rûh, külliyyet kesb etmeye müstaidir; yani, dar kafesine sığmaz o, kabına sığmaz, gömleğini yırtar, toprağını yarar, bütün kâinâtı ardına alır, kâinâtın Sahibine muhatap ve müteveccih olur; Allah’ın mülkünde sınır tanımaz, hudud tanımaz; bir inkişâf etti mi, bir açıldı mı, bir uçtu mu yıldızlar, güneşler, ulvî âlemler ona dar gelir.⁵

Rûh, kânûn-u emrîdir; yani âyette belirtildiği üzere Cenâb-ı Hakkın emrinden gelmiş bir kânûndur, bir nâmustur, bir hususî tabiâttır; bir büyük hakîkatın çekirdeği ve nüvesidir.

Melekler de rûhânî varlıklardır. Kur’ân’ın, Hazret-i Cebrâil (as) için “Rûh”⁶, “Rûh’ul-Emîn”⁷, “Rûh’ul-Kudüs”⁸ gibi saygı ve ihtiram ifâdeleri kullanmış olması Hazret-i Cebrâil’in (as) vazife ve makamının üstünlüğünü gösterir; melek olmadığını göstermez. Nitekim Hazret-i Üstad’ın (ra); “Hazret-i Cebrail, Mikail, Azrail gibi melâike-i izâm”⁹ ifâdesinden de anlaşılacağı üzere, Hazret-i Cebrâil büyük meleklerdendir.

Ruh, Allah’tan bir emirdir. Allah’ın “Âmir”, “Mürîd”, “Muhyî”, “Alîm”, “Kadîr”, “Hakîm”, “Semî”, “Basîr” gibi isimlerinin ve bilemediğimiz ekser Esmâ’nın mazharıdır. Allah’ı isimleriyle, sıfatlarıyla, fiilleriyle ve şuûnâtı ile tanıyabiliriz. Gerçek mâhiyetini ve Zâtını ise bilemeyiz. Ancak Allah’ın Zât’ı ile berâber başka bir şeyinin de varlığını kabul etmek, meselâ ruhunun varlığını kabul etmek veya varsaymak Tevhid inancına uygun düşmez. Rûh haricî bir vücud ve bir kanûn-u emrî olduğuna göre, mâsivânın muhtaç olduğu bir haricî vücudu Allah’a da izâfe etmek câiz değildir. Allah (cc) Samed’dir; hiçbir şeye muhtaç değildir. Allah’ın Zât’ının

mahiyeti ise, bizce meçhuldür.

Dipnot:

1- İsrâ Sûresi, 17/85;

2- Sözlür, s. 478;

3- A.g.e. s. 478;

4- Sünûhât, s. 15;

5- Lem'alar, s. 238;

6- Kadir Sûresi, 97/4;

7- Şuarâ Sûresi, 26/193;

8- Bakara Sûresi, 2/87, 253; Mâide Sûresi, 5/110; Nahl Sûresi, 16/102;

9- Mektûbât, s. 336